

بررسی نقش حسابرسی داخلی در مبارزه با پولشویی

پونه نوع پرور ساروی^۱

مرتضی باقری^۲

سید صادق هادیان^۳

حمید کاکائی*^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۱۷ تاریخ چاپ: ۱۴۰۲/۰۳/۰۴

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش حسابرسی داخلی در مبارزه با پولشویی صورت گرفته است. پولشویی یکی از مهمترین موضوعاتی است که در بسیاری از کشورها توجه زیادی را به خود جلب کرده است. یکی از دلایلی که باعث شده است این موضوع مهم جلوه کند، آثار مخرب و زیانباری است که بر اقتصاد کشورها می تواند داشته باشد. از سوی دیگر جهانی شدن اقتصاد، آزادسازی جریان های سرمایه بین المللی، توسعه بانکداری الکترونیکی در سطح بین المللی، باعث شده است تا جریان پولشویی نیز تا حدودی تسهیل شود و پولشویان اغلب، شبکه های خود را به کشورهای منتقل کنند که سیستم های مالی ضعیفی دارند یا کشورهایی که اقدام مؤثری علیه پولشویان انجام نمی دهند. عوامل مختلفی وجود دارند که نقش مهمی در مبارزه با فرآیند پولشویی دارند که در تحقیقات مختلفی از حسابرسی داخلی به عنوان یک عامل مهم در جریان مبارزه با فرآیند پولشویی یاد می کنند. حسابرسی داخلی می تواند با بکارگیری قوانین و مقررات و آموزش های لازم در این زمینه، گام مؤثری در جهت مبارزه با پولشویی بردارد. از اینرو در تحقیق حاضر سعی شده است با نگاهی مروری بر مطالعات انجام شده، گام مؤثری در توسعه نظریه در این زمینه داشته باشد.

واژگان کلیدی

حسابرسی داخلی، پولشویی، اقتصاد سالم

۱. کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی روزبهان، مازندران، ایران. (Pone.np92@gmail.com)

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (Savalan.zt@gmail.com)

۳. کارشناسی ارشد حسابداری، گرایش حسابرسی، دانشکده علوم اداری و اقتصادی، دانشگاه فردوسی، مشهد، ایران.

(sadegh.hadian74@gmail.com)

۴. دانشجوی دکتری اقتصاد سنجی و مدرس دانشگاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول:

hamidkakaei306@yahoo.com)

مقدمه

پولشویی یک پدیده فراملی است که طی دو دهه گذشته توجه فزاینده‌ای را به خود جلب کرده است. کارگروه اقدام مالی^۱، پولشویی را به عنوان پردازش درآمد جنایی برای پنهان کردن منشأ غیرقانونی آنها تعریف می‌کند. معمولاً وجوه از منابع غیرقانونی با استفاده از وسایل قانونی مانند ترتیبات پیچیده تجارت یا معاملات مرزی برای مشروعیت بخشیدن به پول سیاه، مبدل می‌شود. جدا از سازمان‌های جنایی و افراد، شرکت‌های حقوقی، موسسات و مقامات آن‌ها ممکن است به طور مستقیم یا غیرمستقیم قوانین یا سیستم‌ها را برای تسهیل روند پولشویی دستکاری کنند. در نتیجه، پولشویی به یک چالش شدید و پیچیده برای توسعه تجارت و جامعه جهانی تبدیل شده است (ایسولاری و امیر^۲، ۲۰۲۲). پولشویی عملی است که به پول کثیف جلوه مشروع می‌دهد. طبق کنوانسیون ۲۰۰۰ سازمان ملل متحد، پولشویی فرآیند تبدیل یا انتقال دارایی با آگاهی از منشأ مجرمانه با هدف پنهان کردن منبع مجرمانه یا کمک به مجرم است. تلاش‌هایی است برای پنهان کردن ماهیت و منشأ درآمدهای غیرقانونی ایجاد شده و ادغام آن در سیستم مالی بدون جلب توجه مقامات مالیاتی یا سازمان‌های مجری قانون. جدای از طیف وسیعی از فعالیت‌های زیرزمینی مانند قاچاق مواد مخدر، جرایم سایبری، فساد و غیره، فعالیت‌های شبه قانونی شامل پنهان کردن درآمد از مقامات دولتی وجود دارد که چنین اقداماتی باعث ایجاد اقتصاد سایه می‌شود که به پولشویی کمک می‌کنند (تیواری و همکاران^۳، ۲۰۲۰).

مطالعات مختلفی نشان داده است که یکی از عوامل مهم تاثیرگذار در مبارزه با پولشویی، فرآیندهای حسابداری و حسابرسی داخلی قوی و دقیق می‌باشد (بابازاده و کریمی کهنوند، ۱۳۹۴). حسابرسی داخلی به عنوان هدف مهم موسسات مالی از جمله بانک‌ها برای انتقال وجوه غیرقانونی به صندوق‌های پروژه خود از طریق ضعف رویه‌های حسابرسی اعمال شده یا از طریق فقدان ساختار قانونی برای مقابله با این پدیده علاوه بر سایر روش‌های نظارتی، محافظت از دارایی‌ها و اطلاعات موسسه در برابر اختلاس و دستکاری و همچنین ارزیابی عملکرد فعالیت‌های مختلف واحد اقتصادی و بیان اینکه آیا این صالح است یا نه تعریف شده است (براتی و همکاران، ۲۰۲۲).

نتایج تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد که سازمان‌هایی که عملکرد حسابرسی داخلی مؤثری دارند، به ویژه برای کشف و پیشگیری از تقلب، بهتر از سازمان‌هایی هستند که این کارکرد را ندارند. وجود عملکرد حسابرسی داخلی نسبتاً استراتژیک است زیرا می‌تواند هر گونه خطر تقلبی را که ممکن است در سازمان رخ دهد را شناسایی کند. اثربخشی حسابرسی داخلی در توانایی حسابرسان در دستیابی به اهداف و مقاصد مورد نظر یا تعریف شده نهفته است، بنابراین می‌تواند عملیات پولشویی را کاهش دهد، عملیات سازمانی را بهبود بخشد و باعث افزایش بهره‌وری سازمانی، ارزیابی

¹ FATF

² Isolauri & Ameer

³ Tiwari et al

سازگاری بین نتایج با اهداف و اهداف تعریف شده، اجرای توصیه‌های حسابرسی، ارزیابی و بهبود مدیریت ریسک، ارزیابی سیستم کنترل داخلی و ارائه توصیه‌هایی برای بهبود شناخته شود (شوهیه‌ها و همکاران^۱، ۲۰۱۸).

از اینرو با توجه به اهمیت نقش حسابرس داخلی در مبارزه با پولشویی و با توجه به خلاء نظری که در این زمینه وجود دارد، تحقیق حاضر شکل گرفته است و سعی شده است تا با نگاهی مروری بر ادبیات نظری در این حوزه، به این سوال پاسخ داده شود که حسابرسی داخلی چه تاثیری بر کاهش جریان فرآیند پولشویی می‌تواند داشته باشد.

مروری بر ادبیات تحقیق

- مفهوم پولشویی

پولشویی یک پدیده گسترده و یک مشکل جهانی در سراسر جهان برای کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه است (آمارا و خلیف^۲، ۲۰۱۸). پولشویی در سال‌های اخیر به دلیل ارتباط آن با تروریسم، به نگرانی فزاینده‌ای برای سیاست‌گذاران تبدیل شده است که تأثیرات مخربی بر اقتصاد دارد زیرا منجر به انحرافات اقتصادی، بی‌ثباتی پولی، آسیب‌پذیری سیستم مالی و بی‌ثباتی اجتماعی-اقتصادی می‌شود (تیواری و همکاران، ۲۰۲۰).

این یک واقعیت شناخته شده است که پولشویی با هدف تأمین منابع غیرقانونی درآمد و تلاش برای قانونی کردن آنها است. تلاش‌های اولیه برای پولشویی رویه‌های ساده‌تری را پوشش می‌داد و آن‌ها بر اساس بخش مالی بانکی و غیربانکی انجام می‌شدند. جهانی‌سازی بر توسعه فرآیندهای پولشویی پیچیده‌تر که شامل بخش غیر مالی بود، تأثیر گذاشت و در نتیجه زمان مکانیسم‌های پیشگیری از پولشویی شامل تعداد فزاینده‌ای از نهادهای موظف مانند حساب‌برسان، حسابداران خارجی و مشاوران مالیاتی، اسناد رسمی و سایر افراد مستقل و حرفه‌ای‌ها قانونی شد (سیندوری و همکاران^۳، ۲۰۱۸).

پولشویی را می‌توان به عنوان یک فرآیند غیرقانونی درگیر بازیگران مختلف و به عنوان گسترش جرم در اکثر کشورها تعریف کرد. هدف نهایی پولشویی‌ها ادغام بودجه غیرقانونی در اقتصاد جهانی است. غیرقانونی بودن پولشویی به عنوان یک فرآیند، مفهوم را در بسیاری از مطالعات بررسی شده محدود می‌کند، اما نقش آن به عنوان یک ترتیب غیراخلاقی که در پردازش صندوق‌ها از فعالیت‌های جنایی مانند استبداد یا فساد از طریق ترتیبات تجاری قانونی استفاده می‌شود، نیز نادیده گرفته می‌شود (ایسولاری و امیر، ۲۰۲۲).

پولشویی به عنوان فرآیندی تعریف شده است که به جنایتکاران کمک می‌کند تا سود غیرقانونی را بدون به خطر انداختن مزایای مجرمان به درآمد مبدل کنند. پولشویی یکی از جرایم علیه امنیت اقتصادی است؛ که عبارت است از هر نوع عمل یا اقدام به عمل برای مخفی کردن یا تغییر ظاهر هویت نامشروع حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به گونه‌ای که وانمود شود، این عواید از منابع قانونی سرچشمه گرفته است. پولشویی یا تطهیر پول فعالیت‌های مجرمانه، در مقیاس بزرگ، گروهی، مستمر و دراز مدت است که می‌تواند از محدوده سیاسی یک کشور فراتر رود. با اینکه در نگاه اول، پولشویی

¹ Shohihah et al

² Amara & Khlif

³ Cindori et al

یک جرم مالی است، می‌تواند به عنوان یک جرم اقتصادی مشمول جرایم علیه امنیت اقتصادی جامعه تلقی شود. پولشویی سازمان یافته و فراملی، این ایده را تقویت می‌کند، در برخی موارد پولشویی چنان اهمیت پیدا می‌کند که تهدیدی جدی علیه امنیت اقتصادی یک جامعه محسوب شود (صاحب‌دل و محمدی، ۱۳۹۷).

- ویژگی‌های اصلی پولشویی

ویژگی‌های اصلی پولشویی شامل جنبه‌های غیرقانونی و پنهانکاری است. از یک طرف، درآمدها به عنوان هدف شستشو از طریق فعالیت‌های غیرقانونی ایجاد می‌شود. از طرف دیگر، ممکن است از بودجه قانونی برای اهداف غیرقانونی استفاده شود. در نتیجه، هدف از پولشویی پنهان کردن منشأ واقعی یا صاحب بودجه است. کمیسیون اروپا (۲۰۱۹)، بخش‌ها و محصولات را که به طور بالقوه در برابر خطر پولشویی آسیب‌پذیر هستند را شناسایی کرده است. این موارد شامل پول نقد، بخش مالی، بخش قمار، بخش غیر مالی و محصولات، نقل و انتقالات وجوه از طریق سازمان‌های غیرانتفاعی و برخی از محصولات و بخش‌های جدید است. با توجه به بخش مالی، فناوری مدرن و ارتباطات سریع سطح پولشویی را افزایش داده و همزمان برای تشخیص آن به بانک‌ها فشار می‌آورد (کانهوتو^۱، ۲۰۲۱). علاوه بر نقل و انتقالات سنتی، موسسات مالی محصولات مربوط به پول نقد را ارائه می‌دهند و فناوری‌های جدیدی را اتخاذ کرده‌اند و از این طریق سطح ناشناس بودن و قرار گرفتن در معرض خطر پولشویی را افزایش می‌دهند؛ بنابراین، سیستم‌های بانکی ضعیف ممکن است منجر به تلاش‌های ناموفق برای کاهش پولشویی شوند. متخصصان در صنایع غیر مالی مانند فناوری اطلاعات، قانون، تولید، توزیع و حسابداری ممکن است عمداً یا ناخواسته به جنایتکاران کمک کنند تا پولشویی را تسهیل کنند. همچنین کمیسیون اروپا (۲۰۱۹)، جمع‌آوری و انتقال وجوه از طریق سازمان‌های غیرانتفاعی را از نظر پولشویی خطرناک می‌داند. این امر به دلیل احتمال مجرمان و سازمان‌های تروریستی است که به فعالیت‌های سازمان‌های غیرانتفاعی نفوذ می‌کنند. این امر به مجرمان اجازه می‌دهد تا مالکیت سودمند خود را پنهان کنند و ردیابی منشأ وجوه را برای مقامات دشوار کنند. سینگ و لین^۲ (۲۰۲۰)، در مطالعه خود، چگونگی استفاده از سازمان‌های خیریه و جمع‌آوری کمک‌های مالی در پولشویی را بررسی کردند. آن‌ها بیان کردند که موسسات خیریه ممکن است مجرمان را قادر به انجام پرداخت‌های جعلی، وام برای تأمین مالی پروژه‌های خاص، تهیه کمک‌های ناشناس یا جلوگیری از مالیات کنند (سینگ و لین، ۲۰۲۰).

- دلایل رخ دادن فرآیند پولشویی

سه سطح اصلی در دلایل پولشویی ارائه شده است که شامل دلایل میکرو (سطح فردی)، منطقه‌ای (سطح کشور) و کلان (جهانی) می‌باشد. در یک سطح فردی، برداشت در مورد اخلاق و آنچه درست و نادرست است، بر احتمال شخصی که در پولشویی شرکت می‌کند یا درگیر می‌شود، تأثیر می‌گذارد. کارمندان ممکن است ناخواسته به مشتریان

¹ Canhoto

² Singh & Lin

خود کمک کنند تا با اهداف پولشویی ترتیبات پولی بین‌المللی را انجام دهند. علل سطح کشور اغلب ناشی از کمبود منابع یا اراده سیاسی برای کاهش پولشویی است. علاوه بر این، آب و هوای سیاسی در یک کشور بر تحمل و بروز جرم تأثیر می‌گذارد. ساختارهای ضعیف، مقررات و نظارت، مجرمان را برای انتقال سرمایه به این کشورها دعوت می‌کند (کلارک^۱، ۲۰۲۰). مقررات مختلف دولتی ممکن است حفره‌های نهادی را برای مجرمان فراهم کند تا در هنگام پولشویی از آنها استفاده کنند (حامیری و همکاران^۲، ۲۰۱۸). محققان همچنین فساد سطح دولتی را به عنوان یکی از دلایل اصلی سطح کشور شناخته‌اند. همچنین عناصر فرهنگی اجتماعی، استانداردهای حقوقی داخلی را شکل داده و بر تحمل فساد تأثیر می‌گذارد (هالیدی^۳، ۲۰۱۸).

از سوی دیگر، پدیده‌های اجتماعی بر بروز پولشویی تأثیر می‌گذارند. فرآیندهای پولشویی توسط جرایم دیگری مانند جرائم مواد مخدر، کلاهبرداری، قاچاق، جعل، قاچاق انسان و فرار مالیاتی ایجاد و درآمد حاصل از آن با هدف شستشو تبدیل می‌شود (اولایم و رحمان^۴، ۲۰۱۶). تحولات جهانی مربوط به شبکه‌ها، معاملات پولی و تحرک بین‌المللی سرمایه در فراوانی پولشویی تأثیر دارد. علاوه بر این، جهانی‌سازی با ارائه امکاناتی برای جنبش‌های سریع و بین‌المللی سرمایه، تکامل تکنیک‌های جدید مورد استفاده در پولشویی را تسریع می‌کند. به عنوان مثال، با استفاده از ارزش‌های رمزنگاری، مجرمان تضمین شده ناشناس بودن و سرعت را تضمین می‌کنند و شانس عدم گرفتار شدن را افزایش می‌دهند. در نتیجه، اشکال قانونی معاملات پولی ممکن است برای اهداف غیراخلاقی مربوط به پنهان کردن منشأ مزایای مالی دریافت شده با ارتکاب جرایم استفاده شود. تحرک بین‌المللی سرمایه، مراکز مالی خارج از کشور، عدم شفافیت و تبادل اطلاعات ناکافی، ردیابی درآمد حاصل از جرم و جنایت را برای مقامات دشوارتر می‌کند و این موارد در رخ دادن فرآیند پولشویی موثر می‌باشند (کایگین و همکاران^۵، ۲۰۱۹).

- حسابرسی داخلی

در اواسط قرن نوزدهم، دسته حرفه‌ای حسابداران و حسابرسان به عنوان یک گروه تخصصی از افراد که با پیشگیری و تشخیص کلاهبرداری‌ها و خطاهای واقعی یا احتمالی در معاملات مالی نهادهای تجاری مشغول کار بودند، ایجاد شد. نقش آنها فقط محدود به تحقیقات نبود زیرا شامل ارزیابی خطرات احتمالی و ضمانت بهره‌وری مکانیسم کنترل داخلی نیز می‌شد. طبق گفته‌های پتراسوا و تیانوب^۶ (۲۰۱۴)، در اواخر دهه ۲۰ و در آغاز قرن بیست و یکم، حسابرسان برای عملکرد خوب و کارآیی مدیریت نهاد تجاری بسیار مهم بودند که قادر به جلوگیری و تشخیص سناریوهای پولشویی، سرقت‌ها و موارد دیگر بودند. فعالیت‌های جنایی حسابرسی روشی است که در آن صورت‌های مالی و صورت‌های مالی

¹ Clarke

² Hameiri et al

³ Halliday

⁴ Olaim & Rahman

⁵ Kaygin et al

⁶ Petraşcu & Tieanu

تلفیقی حسابرسی‌ها و همچنین داده‌ها و روش‌های مورد استفاده در تهیه چنین بیانیه‌ها به منظور ارائه یک نظر حرفه‌ای و مستقل در مورد وضعیت مالی حسابرسی و نتایج کسب و کار بررسی و ارزیابی می‌شوند (پتراسوا و تیانونب، ۲۰۱۴).

طبق استانداردهای حسابرسی صاحبکاران موجود به طور مستمر و صاحبکاران بالقوه پیش از پذیرش باید ارزیابی شوند که در این خصوص درستکاری مدیران و شرکای صاحبکار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بدین منظور حسابرس تفحص لازم را از طریق مذاکره با اشخاص مرتبط، کسب اطلاعات مکتوب از مراجع ذیربط و بررسی پایگاه‌های اطلاعاتی مربوط انجام خواهد داد. قوانین مقابله با پولشویی حسابرس را ملزم به توسعه دامنه کار حسابرسی نمی‌کند، اما در کار حسابرسی معمول ممکن است موارد ارتکاب قطعی یا حدسی پولشویی شناسایی شود که در این صورت گزارش موارد مزبور الزامی است. حسابرس در جریان حسابرسی صورتهای مالی واحدهای تجاری مشمول قوانین مزبور، اقدامات واحد تجاری برای کسب اطمینان معقول از رعایت قوانین پولشویی را بررسی، اثربخشی آنها را ارزیابی و از مدیران در باره رعایت مقررات پولشویی تاییدیه اخذ می‌کند (باقری زمردی و سویزی، ۱۴۰۱).

انواع اساسی حسابرسی شامل حسابرسی داخلی، حسابرسی خارجی، حسابرسی تجاری، حسابرسی صورتهای مالی، حسابرسی تجاری و حسابرسی دولتی است. محققین اظهار داشتند که مهم است که به اصول اساسی حسابرسی، مانند اصل قانونی بودن، یکپارچگی حرفه‌ای، استقلال، تخصص و صلاحیت، مسئولیت، مستندات و اصل اشاره شود. گزارش منصفانه استقلال حسابرس خارجی هنگام بررسی قابلیت اطمینان داده‌های حسابداری و گزارش در مورد معاملات مشکوک بسیار مهم است. این یک ابزار کلیدی است که حرفه‌های حسابرسی برای اثبات این که وظایف حسابرسی و کنترل مطابق با کد اتخاذ شده اخلاق انجام می‌شود، استفاده می‌کنند. حسابرسی‌های داخلی و خارجی به هم وصل و تقویت کننده متقابل هستند. دومی با شروع یک روش حسابرسی خارجی با استفاده از تجزیه و تحلیل، تأیید و ارزیابی قابلیت اطمینان کنترل‌های داخلی اثبات شده است. سیستم‌های خوب سازمان یافته کنترل داخلی به تعداد کمتری از آزمایشات و بررسی‌های حسابرس خارجی نیاز دارند (سیندوری و همکاران، ۲۰۱۸).

بر اساس تعریف ارائه شده توسط انجمن حسابرسان داخلی، حسابرسی داخلی یک فعالیت مستقل، اطمینان‌بخش، واقع-بینانه و مشاوره‌ای است که برای ارزش‌افزایی و بهبود عملیات سازمان طراحی شده است. حسابرسی داخلی با فراهم ساختن رویکردی سیستماتیک و روش‌مند برای ارزیابی و بهبود اثربخشی فرآیندهای راهبری، مدیریت ریسک و کنترل، سازمان را در دستیابی به هدف‌هایش یاری می‌کند. در خصوص مفهوم اثربخشی حسابرسی داخلی نیز دو رویکرد وجود دارد:

- رویکرد اول اثربخشی حسابرسی داخلی با توجه به تناسب حسابرسی و تعدادی از استانداردهای جهانی که از خصوصیات حسابرسی داخلی تدوین شده، تعریف می‌شود.

- رویکرد دوم اثربخشی حسابرسی داخلی یک واقعیت قابل محاسبه نیست بلکه توسط ارزیابی‌های ذهنی اختصاص یافته به این مفهوم توسط مدیریت تعیین می‌شود. به عبارتی موفقیت هر حسابرسی داخلی می‌تواند فقط بر اساس انتظارات ذینفعان اندازه‌گیری شود (مرادی و بحری‌ثالث، ۱۳۹۷).

- نقش حسابرسی داخلی در مبارزه با پولشویی

تیورای و همکاران (۲۰۲۰)، بیان کردند از آنجایی که استانداردهای حسابرسی و گزارشگری "اصولی را که باید در گزارشگری مالی اعمال شود و ارائه منصفانه و قابل اعتماد اطلاعات در گزارش‌های مالی را تضمین می‌کند" را تشریح می‌کند، بررسی تأثیر آنها بر پولشویی بسیار مهم می‌شود. از دیدگاه آمارا و همکاران^۱ (۲۰۲۰)، نقش حسابرسان در تسهیل پولشویی به طور گسترده در ادبیات مورد بحث قرار گرفته است. آن‌ها بیان کردند که حسابرسان نقش کلیدی را در تسهیل جرم خاص پولشویی ایفا می‌کنند زیرا آنها عمدتاً به کنترل معاملات ثبت شده و شناسایی رفتارهای مجرمانه می‌پردازند. محققین پیشنهاد می‌کنند که حرفه حسابرسی نقش مهمی در فرآیند راه اندازی شبکه‌های جنایی سازمان یافته ایفا می‌کند. حسابرسان در یک زیرساخت حسابرسی و حسابداری فعالیت می‌کنند که عمدتاً با کیفیت استانداردهای حسابرسی و گزارشگری قابل اجرا در یک کشور شکل می‌گیرد. حسابرسان که تحت استانداردهای حسابرسی و حسابداری قوی عمل می‌کنند، هنگام انجام مأموریت حسابرسی خود برای کشف عملیات مشکوک مرتبط با پولشویی و گزارش آن‌ها، با سطح بالایی از شک و تردید عمل می‌کنند.

خلیف و گویدارا^۲ (۲۰۱۸) معتقدند که حسابرسی نقش مهمی در شکل دادن به تعهدات نسبت به شفافیت در یک شرکت دارد. حسابرسان عموماً اطلاعات قابل تأیید را افشا می‌کنند و این در مورد پولشویی که اطلاعات قابل تأیید نیست و جرایم مالی بدون ردیابی انجام می‌شود صدق نمی‌کند. بر این اساس، حسابرسان باید خطرات ناشی از مشکوک شدن به پولشویی و خطرات متهم شدن به گزارش نادرست، یا به طور کلی مسئول شناخته شدن در مورد اینکه آیا کار خوبی انجام داده اند یا خیر را برآورد کنند؛ بنابراین، حسابرسان باید خطرات دعوی قضایی را که مستقیماً با استانداردهای حسابرسی و الزامات گزارشگری حاکم در یک کشور مرتبط است، قبل از تصمیم به گزارش جرایم کشف شده، برآورد کنند. این بدان معناست که حسابرسان نقش اساسی در مبارزه با پولشویی از طریق گزارش جرایم مالی ایفا خواهد کرد. به عنوان مثال، حسابرسان نگرانی در مورد خطرات آتی دعوی حقوقی و دعوی حقوقی با مشتریان خود در ارتباط با افشای امور مجرمانه نخواهند داشت، زیرا استانداردهای حسابرسی و گزارشگری قبلاً تعهد گزارش آنها را به مقامات خاص پیش‌بینی می‌کنند. اگر حسابرسان تصمیم عدم گزارش را اتخاذ کنند، خطر عدم گزارش (تحریم‌های آینده از سوی مراجع قضایی) بر خطر افشای اعمال مجرمانه بیشتر خواهد بود.

¹ Amara et al

² Khlif & Guidara

در این رابطه، گول^۱ (۲۰۰۶)، بیان کرده است که استانداردهای گزارشگری افزایش یافته و نهادهای قانونی که حسابرسان را انضباط می کنند، ممکن است با بهبود فرآیند گزارشگری مالی، رویه های تجاری فاسد را محدود کنند. در مقابل، اگر حسابرسان در زیرساخت ضعیف حسابرسی و حسابداری فعالیت کنند، تراکنش های کشف شده پولشویی را گزارش نمی کنند، زیرا محیط قانونی از آنها محافظت نمی کند و خطر از دست دادن مشتریان خود را در پی افشای جرایم مالی دارند. اگر آنها افشاء کنند، مشتریان آنها ممکن است به راحتی با استفاده از روابط سیاسی خود از مجازات فرار کنند و آنها به سادگی مشتریان خود را از دست خواهند داد و احتمالاً خطرات دعوی قضایی را متحمل خواهند شد (مثلاً مشتری ممکن است اقدام قانونی انجام دهد و حسابرس را به گزارش اطلاعات نادرست متهم کند که به اعتبار وی آسیب می رساند).

به طور کلی زیرساخت های حسابرسی و گزارش دهی کم با سیستم مبتنی بر رابطه منطبق است که با سطوح پایین شفافیت، مکانیسم های حاکمیت شرکتی ضعیف و در جایی که قراردادهای ضعیف اجرا می شوند، مشخص می شود. بر این اساس، حسابرسان در زیرساخت ضعیف حسابرسی و حسابداری تمایل بیشتری به افشای جرم پولشویی ندارند (آمارا و همکاران، ۲۰۲۰).

در تحقیقی دیگر براتی و همکاران (۲۰۲۲)، در راستای نقش حسابرسی داخلی در مبارزه با پولشویی موارد زیر را مطرح کرده اند:

- ۱- در صورت وجود حساب های باز با نام های ساختگی یا نام مستعار که ممکن است مشکوک به فعالیت های مشکوک باشد، همه حساب های مشتری را بررسی و قضاوت می کند.
- ۲- ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی در مورد افراد و شرکت هایی که می خواهند با بانک معامله کنند و حساب های خود را بدون هزینه سرعت اتمام کار باز کنند.
- ۳- مکانیسم های شناسایی که نشانه های اولیه موارد احتمالی پولشویی را ارائه می دهد، سپرده های بزرگ نقدی که دائماً تحت کنترل قرار می گیرند یا سپرده های کوچکی که چندین بار تکرار شده اند و برای افراد خاص کنترل می شوند.
- ۴- اطمینان حاصل کردن از حساب ها با نام واقعی برای افراد یا شرکت ها.
- ۵- اگر سرمایه گذاران وارد وجوه ناشناخته شوند، اطلاعات لازم در مورد این سرمایه گذاران بدست می آید و منابع این صندوق ها روشن می شود.
- ۶- یک مطالعه جامع از حساب های مشکوک انجام می گردد.
- ۷- به منظور تشخیص هر گونه عملیات مشکوک، دفترچه نقدی شعبه اصلی و سایر شاخه ها بررسی می گردد.
- ۸- مستند سازی اطلاعات قبلی و گزارش به مدیریت ارشد (براتی و همکاران، ۲۰۲۲).

¹ Gul

باقری زمردی و سویزی (۱۴۰۱)، در تحقیقی نقش حسابرسان در مبارزه با پولشویی را مورد بررسی قرار داده و نتیجه گرفتند که حسابرسان در جریان حسابرسی صورتهای مالی واحدهای تجاری مشمول قوانین مزبور، اقدامات واحد تجاری برای کسب اطمینان معقول از رعایت قوانین پولشویی را بررسی، اثربخشی آنها را ارزیابی و از مدیران در باره رعایت مقررات پولشویی تاییدیه اخذ می کند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش حسابرسی داخلی در مبارزه با پولشویی شکل گرفت. با استفاده از مرور مطالعات انجام شده در این زمینه این نتیجه حاصل شد که پولشویی موضوعی است که به یکی از مهم ترین مباحث در بسیاری از کشورها تبدیل شده است. این پدیده می تواند آثار به مراتب مخربی برای اقتصاد هر کشوری به دنبال داشته باشد و نهادهای مربوطه باید توجه خاصی در جهت اقدامی برای مبارزه با این موضوع داشته باشند. هر چند که شاید نتوان با قانون گذاری در این زمینه به طور کامل این مشکل را برطرف کرد ولی می توان تا حدودی از شکل گیری این موضوع و آثار مخرب آن برای اقتصاد جلوگیری کرد. در بین مشاغل و افرادی که می توانند در مبارزه با پولشویی اثرگذار باشند، نقش مهم و غیر قابل انکاری را می توان برای حسابداری و حسابرسی داخل قائل شد. حسابرسان داخلی می توانند خطرات ناشی از مشکوک شدن به پولشویی و خطرات متهم شدن به گزارش نادرست، یا به طور کلی مسئول شناخته شدن در مورد اینکه آیا کار خوبی انجام داده اند یا خیر را برآورد کنند.

منابع

- بابازاده، الهام؛ کریمی کهوند، محمد (۱۳۹۴). اهمیت و نقش حسابرسی در جلوگیری از پولشویی، سومین کنفرانس بین المللی حسابداری و مدیریت با رویکرد علوم پژوهشی نوین.
- باقری زمردی، زهرا؛ سویزی، امیرحسین (۱۴۰۱). نقش حسابرسان در مبارزه با پولشویی، فصلنامه علمی تخصصی رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، دوره ۶، شماره ۲۰، صص: ۲۴۶۶-۲۴۶۲.
- صاحبدل، مهدیه؛ محمدی، رضا (۱۳۹۷). اثر پولشویی بر اقتصاد و نقش حسابرسان جهت مبارزه با پولشویی، نخستین همایش ملی حسابداری و مدیریت.
- مرادی، بابک؛ بحری ثالث، جمال (۱۳۹۷). عوامل موثر بر اثربخشی حسابرسی داخلی در بهبود کنترل های داخلی مطالعه موردی: بانک ها و شرکت های دولتی آذربایجان غربی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، دوره ۷، شماره ۲۸، صص: ۱۰۷-۱۲۲.

Amara, I., & Khelif, H. (2018). Financial crime, corruption and tax evasion: a cross-country investigation. *Journal of Money Laundering Control*.

Amara, I., Khelif, H., & El Ammari, A. (2020). Strength of auditing and reporting standards, corruption and money laundering: a cross-country investigation. *Managerial Auditing Journal*.

- Barati, A., Al-Sawafi, A. A. K., Al-Farhan, H. A. E., AL, S. S. A. A. K., & AL_Hamd, R. T. J. F. (2022). The Effect Of Internal Auditing In Combating Money Laundering. *World Bulletin of Management and Law*, 6, 69-78.
- Canhoto, A. I. (2021). Leveraging machine learning in the global fight against money laundering and terrorism financing: An affordances perspective. *Journal of business research*, 131, 441-452.
- Cindori, S. (2018). The significance of assessing money laundering risk as a part of auditing operations.
- Clarke, A. E. (2020). Is there a commendable regime for combatting money laundering in international business transactions?. *Journal of Money Laundering Control*.
- Gul, F. A. (2006). Auditors' response to political connections and cronyism in Malaysia. *Journal of Accounting Research*, 44(5), 931-963.
- Hameiri, S., Jones, L., & Sandor, A. (2018). Security governance and the politics of state transformation: Moving from description to explanation. *Journal of Global Security Studies*, 3(4), 463-482.
- Isolauri, E. A., & Ameer, I. (2022). Money laundering as a transnational business phenomenon: a systematic review and future agenda. *Critical Perspectives on International Business*.
- Kaygın, E., Topçuoğlu, E., & Özkes, S. (2018). Investigating the Bitcoin system and its properties within the scope of business ethics. *Is Ahlakı Dergisi*, 11(2), 186-192.
- Khlif, H., & Guidara, A. (2018). Quality of management schools, strength of auditing and reporting standards and tax evasion: A cross-country analysis. *EuroMed Journal of Business*.
- Olaim, A. M. A. A., & Rahman, A. A. (2016). Recent development of anti-money laundering law in Jordan. *Journal of Money Laundering Control*.
- Petraşcu, D., & Tleanu, A. (2014). The role of internal audit in fraud prevention and detection. *Procedia Economics and Finance*, 16, 489-497.
- Shohihah, I., Djamhuri, A., & Purwanti, L. (2018). Determinants of internal audit effectiveness and implication on corruption prevention in the religious ministry. *Wacana Journal of Social and Humanity Studies*, 21(1).
- Singh, C., & Lin, W. (2020). Can artificial intelligence, RegTech and CharityTech provide effective solutions for anti-money laundering and counter-terror financing initiatives in charitable fundraising. *Journal of Money Laundering Control*.
- Tiwari, M., Gepp, A., & Kumar, K. (2020). A review of money laundering literature: the state of research in key areas. *Pacific Accounting Review*., 32(2).